

onera solveret, ut in *praedict. gloss. in l. si pendentes, §. si quid, ve ho*, pertinebunt, ff. de usufructu, per textum in *l. qui concubinam, §. qui hortos, ff. de legatis 3* & sequuntur multi relati per Pinellum *dict. 2. part. num. 68. vers. limitatur septimo*, qui ipse optime explicat text. in *dict. §. qui hortos. Vincent. Caro cium de locato & conducto dict. quest. 16. in princip. & num. 34. Joannem Garfiam dict. cap. 11. num. 61. Grassum §. legatum, quest. 37. num. 2. qui in hoc refert, & sequitur eandem distinctionem, quam in proposito probavit Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, *num. 162. ante finem, fol. 357.**

19 quod aut impositio, vel onus est tanti valoris & summae, quod absorberet totum usufructum bonorum universalium, & particularium relicto durante vita usufructuarii, taxandum, prout notatur per Doctores in *l. hereditarium, ff. ad l. falcidiam*: & ita omnino inutile esset legatum; & tunc usufructuarius solvere de usufructu non tenetur: aut impositio, vel onus tantum absorbet fructus illius temporis, vel anni: & sufficit legatum in totum non fuisse, nec esse inutile. Ego vero existimo, totum hoc pendere à voluntate testatoris expressa, vel ex probabilibus conjecturis deducta, prout in legatis annuis dicam statim *cap. 58.* Deficiente autem voluntate expressa vel conjecturata, quae ante omnia attendi debet, prout certum est, ad ea onera omnino usufructuarius adstringerem, datà saltem utilitate aliqua, quae sufficere debet, quaecunque illa sit, quoniam res cum suo onere transit, atque in dubio censetur relicta, & in voluntate fructuarii est, si ab onere excusari velit usufructum relinquere, juxta responsum Ulpiani in *l. cum fructuarius 71. ff. de usufructu*, Bartolus in *l. dotem, §. fin. num. 14. ff. de publicanis & vectigalibus*, & Communem, ex Pinello ubi supra, *vers. limitatur Octavo, Carocio d. quest. 16. n. 48. fol. 83.*

CAPUT LVII.

Usufructuarius, quando impensa magna necessaria est, utrum teneatur ante omnia impendere & postea repetere à proprietario, an verò à principio, antequam impendat, possit compellere proprietarium, ut sibi pecuniam erogandam praestet, vel quod ipse pro refectione rei impendat? Deinde, si fructuarius velit immodicè impendere, an necesse habeat, ut magnam impensam repetere possit, denuntiare domino, antequam expendat: ubi Bartoli, Castrensis, atque alior. Antiquorum, Recentior. etiam traditiones in hac materia dilucidè, & melius quam haecenus enucleantur. Demùm de omni impensa, atque melioratione ab usufructuario facta, brevis & distincta resolutio traditur: & vide supra c. 33. ex num. 7. usque ad 13.

SUMMARIUM.

- 1 Usufructuarius pro refectione rei, si quid ultra modicam expensam impendit, sive magnam impensam facit, repetit à proprietario.
- 2 Usufructuarius, quando impensa magna necessaria est, utrum teneatur ante omnia impendere, & postea repetere à proprietario; an verò à principio, antequam impendat, possit compellere proprietarium, ut sibi pecuniam erogandam praestet, vel quod ipse impendat.
- 3 Bartoli sententia in proposito dubio relata.
- 4 Baldi, Saliceti, Castrensis, atque aliorum sententia, quae etiam fuit Bartoli variantis in hac materia, probata; ut fructuarius à principio compelli possit fructuarius ad magnam impensam, nec teneatur

- impendere, & postea repetere.
- 5 L. Haecenus, 8. ff. de usufructu, explicata.
  - 6 Proprietarium teneri facere magnam impensam, quae ad refectionem rei pertineat, alias privandum proprietate, & ad interesse teneri.
  - 7 Usufructuarius jure usufructus privatur, atque ad interesse tenetur, si nolit reficere, quando ad eum spectat onus refectionis.
  - 8 Sententia Glossae finalis in l. eum ad quem, C. de usufructu, probatur.
  - 9 D. Spino, novè, & meridè in hac materia notatus.
  - 10 Borgninum Cavalcanum nimis confusè in proposito se habuisse, nec aliquid certum resolvisse.
  - 11 Usufructuarius si velit immodicè expendere pro refectione rei, an necesse habeat, ut repetat magnam impensam, antequam expendat, denuntiare domino, dato quòd expensa necessaria fuerit, ubi Castrensis sententia refertur, & melius quam haecenus declaratur.
  - 12 Bartoli sententia in proposito dubio recepta, & elegantius quam haecenus comprobata.
  - 13 Usufructuarius omnium bonorum, si aliquid pro hereditate solvit, etiam non certiorato herede, tanquam procurator, seu negotiorum gestor heredis repetit.
  - 14 Dummodò talis solutio utilis sit hereditati ipsi.
  - 15 Possessor bonae fidei regulariter deducit expensas necessarias in re aliena factas.
  - 16 Usufructuarius circa expensas necessarias repetendas, bonae fidei possessorem esse, & supra n. 14. ad finem.
  - 17 Usufructuarius pro expensis retinere potest rem, & eam non relaxare, donec sit satisfactus.
  - 18 Usufructuarius, utram necessarias, utiles, & voluptuarias expensas, atque melioramenta repetat? & num. sequent. & vide supra, cap. 33. ex nu. 7. usque ad 13.
  - 19 Impensarum, quae fiunt circa rem, quaedam sunt necessariae, quaedam utiles, & quaedam voluptuariae.
  - 20 Usufructuarius, qualiter utiles, aut voluptuarias expensas recuperare possit?
  - 21 Circa ea quae numero precedenti resoluta sunt, praelenda omnino tradita supra, cap. 33. ex nu. 7. usque ad nu. 13. ne facile nos decipiant, quae circa expensas, & melioramenta, nimis generaliter, atque absolute in usufructuario constituunt Doctores.
  - 22 Marci Antonii Peregrini resolutione noviter probata per Authorem in hac materia, confirmari nonnullas, quae ultra alios Scribentes adnotata fuere supra, cap. 33. nu. 12.
  - 23 De impensis, & melioramentis in re aliena factis à bonae, vel male fidei possessore, colono, inquilino, usufructuario, emphyteuta, & alio quocunque possessore, seu detentatore; nonnullos tractasse latissime quorum hoc nu. mentio fit.
  - 24 Usufructuarius, ne non etiam maritus, emphyteuta, ac alius quicunque, qui ratione alicujus tituli apri ad acquisitionem fructuum, recipit fructus, quantumcunque titulus revocabilis sit, non tenetur fructus cum meliorationibus compensare: quod latius exornatur, atque declaratur remissive.

Pro absoluta atque distincta hujus Capituli explanatione, in primis constituere necessarium erit apud Doctores omnes hoc unum certum esse, quòd usufructuarius, licet teneatur curam, & diligentiam adhibere circa res fructuarias; tamen pro refectione rei ad modicam duntaxat expensam obligatus est, non ad magnam, ut *cap. praecedenti*, saepe repetitum est. Inde est, quòd si quid ultra modicam impensam impendit usufructuarius ipse, vel magnam impensam facit, repetit à proprietario, in quo nullum dubium est. Sic enim probatur in *d. l. eum ad quem, C. de usufructu*: ubi sic intelligunt communiter omnes, & saepe Bartol. *ibid.* & in *l. cotem, §. qui maximos, n. 15. ff. de publicanis & vectigalibus*,

libus, & in *l. Neseptimus, num. 7. ff. de negotiis gestis*, & in *l. haecenus, circa fin. ff. de usufructu*. Baldus & Salicetus, *n. 3. Castrensis in fin. & Sichardus nu. 4. & 5. & n. 7. in d. l. eum ad quem. Cumanus in l. si proprietarius, ff. de usufructu accrescendo. Aretinus in cons. 110. in princip. Pinellus 2. part. l. 1. C. de bonis maternis, num. 72. versic. tandem. Joannes Garfia de expensis & meliorationib. cap. 11. num. 26. Redoanus tractat. de rebus Ecclesiae non alienandis, quest. 72. cap. 10. num. 3. fol. 355. Caballinus milleloquio 13. numer. 1. Petrus Surdus, qui dicit, quòd in hoc omnes conveniunt, tractat. de alimentis, tit. 6. quest. 3. num. 73. in fine, & num. 74. fol. 196. & in cons. 155. num. 9. & num. 17. & 18. lib. 2.*

Secundo constituendum est, Dubium, sive contentionem Doctorum in eo maximè consistere, utrum usufructuarius, quando impensa magna necessaria est, teneatur ante omnia impendere, & postea repetere à proprietario; an verò à principio, antequam impendat, possit compellere proprietarium, ut sibi pecuniam erogandam praestet, vel quòd ipse impendat? in quo dubio, si Doctores omnes in proposito Scribentes praelegeris, Bartolum in nonnullis locis variantem, & ab aliis non rectè citatum invenies, Salicetum etiam, & Paulum in allegatione Bartoli contrarios videbis, alios denique minis bene Antiquorum sensum, sive mentem percipientes: retamen vera Bartol. in *d. l. eum ad quem, C. de usufructu*, quem in hunc sensum accipit Joan. Sichard. *ibi, numer. 4. in fin. & num. 5. & 7. idem Bartol. in l. damni, §. ei cujus n. 3. ff. de damno infecto*, fructuarius obligat ad magnam impensam, eamque postmodum à proprietario repetendam dicit: & probantur Bertrandus in cons. 40. num. 15. lib. 2. Practicus Papiens. in forma libelli, ad dotem, verb. dedit, n. 6. Inde infert Bartolus, magnam impensam repetendam à fructuario actione in factum, quae actio est generalis, & competit quandoocunque non habemus expressum nomen actionis, vel repetet per actionem utilem mandati, non autem per actionem negotiorum gestorum. Et movet ratione aut doctrina superiori, quòd cum fructuarius etiam magnam impensam de necessitate faciat, repetiturus postmodum eam, non potest repetere per actionem negotiorum gestorum, per textum in *l. heredes, §. idem est, & §. si unus, ff. famil. erciscund.*

Baldus verò in *d. l. eum ad quem, C. de usufructu*, quem sequuntur Salicetus, & Castrensis ibidem in contraria sententia fuit, quam etiam tenuit Bartolus sibi contrarius in *d. l. cotem, §. qui maximos, n. 15. ff. de publicanis & vectigalibus*. Imò quòd usufructuarius, quando impensa magna necessaria est, non teneatur à principio impendere, & postea repetere, sed antequam impendat, possit petere pecuniam pro futura impensa à proprietario, vel eundem adstringere ad impensam sua manu faciendam, si fructuario pecuniam dare noluerit. Et haec opinio, quae verior est, & communior, summam aequitatem continet, quia, ut inquit Pinellus referendus statim, non esset fructuario bene consultum, si arctaretur ad magnam impensam eo praetextu, quòd eam repetere possit. Nec contrarium probatur in *d. l. eum ad quem*, quoniam ibi datur fructuario jus repetendi magnam impensam, quam voluntarie fecit, non autem quod eam facere teneatur: quam opinionem cum Azone, Imola, & aliis rectè defendit Pinell. *d. 2. p. l. 1. C. de bonis maternis, vers. vides Salicetum, fol. 127. Joann. Garfia d. cap. 11. n. 26. & 27. Caballinus milleloquio 1. num. 13. & in effectu probavit Redoanus de rebus Ecclesiae non alienandis, d. quest. 72. cap. 10. n. 4. fol. 355. & post longam disputationem, Bartoli, atque aliorum sententias relatis, hanc opinionem veriore existimat Petrus Surdus in cons. 155. n. 17. & 18. lib. 2. atq; novissimè sequitur est Petr. Ricciard. ad §. finitur, *Instit. de usufructu, n. 37.* Tenetur ergo proprietarius numerare pecuniam erogandam usufructuario, si nolit ipse per se facere, & expendere, ut dicit Pinellus ubi supra, in *vers. non tamen intelligas*, & ex aliis probavit Surdus *d. num. 18.**

Ex his inferitur primò interpretatio ad text. in *d. l. haecenus, n. 8. ff. de usufructu*, quae dicit dominum, scilicet proprietarium, non debere reficere, nam debet intelligi, ut non cogatur quoad onus personale, & quoad parvas expensas, quae pertinent ad fructuarius, ut explicavit Pinellus ubi supra, *d. n. 72. in principio*, non tamen quoad expensas magnas, alias sua proprietate privabitur, *l. quamvis, l. si proprietarius, ff. de damno infecto*. Ex quibus teneri proprietarium magnam impensam facere, quae ad refectionem rei pertineat, alias proprietate privandum docuit expressim Bartol. in *d. l. cotem, §. qui maximos, n. 14. & 16. sequuntur Ricciardus in d. §. finitur, n. 37. Sichardus in d. l. eum ad quem, n. 8. Surdus in d. cons. 155. n. 18. in princ. l. 2. ubi dicit, quòd si proprietarius recuset eas impensas facere, & pecuniam necessariam ad rei refectionem tradere, non solum proprietate privatur, sed etiam tenetur solvere interesse. Sicut è contrà, usufructuarius jure usufructus privatur, atque ad interesse tenetur, si nolit reficere, quando ad eum spectat onus refectionis, ut tradit Ruinus in cons. 206. n. 31. vol. 2. Surdus *d. cons. 155. n. 9. lib. 2.**

Secundò inferitur, rectè dixisse Glossam final. in *d. l. eum ad quem, C. de usufructu*. Usufructuarius, magras impensas factas repetiturum à proprietario, actione negotiorum gestorum; nam cum usufructuarius non teneatur ad magnam impensam, sed voluntarie faciat eam, utiliter tamen proprietarii negotium gerendo, competere debet eidem negotiorum gestorum actio, ut cum Baldo probavit Castrensis *id eadem l. in fine, & Sichardus n. 7. Parisius in cons. 94. sub n. 21. lib. 2. Cephalus in cons. 762. n. 23. & 24. lib. 5.*

Tertiò inferitur, silentio praetermitti non posse, D. Spino in speculo, *gl. 13. de legato usus fructus, n. 81.* Superioribus Authoribus non citatis nec praelectis, soloque Pinello relato (qui tamen constanter asserit contrarium, ut vidimus) minus bene dixisse, veriore sententiam esse contra Communem supra relatum, quòd usufructuarius pro refectione rei, teneatur etiam magnam impensam facere, repetiturus eam: siquidem contrarium verius esse, ex superioribus solum constat aperte. Item ex eo, quòd usufructuarius solum habet curam, custodiam, & sollicitudinem rei, & est quasi procurator in rem domini, in qua est usufructus, ut saepe repetitum est, sed procurator licet mandatum habeat de faciundo aliquo opere, tamen illud non tenetur suis sumptibus facere, etiamsi paulò post possit recuperare à domino, sed à principio agere potest, ut pecunia sibi detur ad opus faciendum, *l. si verò non remunerandi, §. fin. cum l. seq. ff. mandati*. Sic quoque usufructuarius tanquam procurator in rem suam, non possit rei magnos sumptus facere; tantum enim tenetur curam, & diligentiam adhibere, id est debet dare operam, ut res sit facta & recta, per textum, in *d. l. eum ad quem*, ubi eleganter explicat Joannes Sichardus *num. 8.*

Quartò, & ultimò inferitur, nimis confusè in proposito se habuisse, Doctorum doctrinas subobscurè involvisse, nec certum quid resolvisse Borgninum Cavalcanum de usufructu mulieri relicto, *n. 161. fol. 354 & 355.* ut ex dictis ibidem colliges aperte.

Tertiò & principaliter constituendum est, Dubium esse non satis aperte decisum per Scribentes, an usufructuarius, qui, ut supra vidimus, pro refectione rei non tenetur magnam impensam facere, si velit immodicè expendere, ut magnam impensam repetere possit, necesse habeat, antequam expendat denuntiare domino, dato quòd expensa necessaria sit? Et Castrensis in *d. l. eum ad quem, n. 2. vers. potest dici*, existimat, quòd usufructuarius, quando imminet necessitas, ne res deterioretur, quamvis non teneatur magnam impensam suo sumptu facere, debet tamen denuntiare proprietario, quòd eam faciat, alias imputaretur sibi culpa, si proprietarius ignorabat, & sequitur Arias Pinellus *2. p. l. 1. C. de bonis maternis, n. 72. in fin. vers. pulchre autem annotavit, fol. 127.* nec aliter explicat: idcirco hujusmo-